

Barbieren en kappers

Joke Leutscher-Bosker

Inleiding

In de loop der jaren komt er steeds meer boven water over de Hoogkerker bewoners en bedrijven. Niet alleen door de bedrevenheid en zoektocht van auteurs maar zeker ook door medewerking van leden en/of lezers, al komen reacties niet met tientallen tegelijk binnenstromen maar elke keer met mondjesmaat. Alle reacties zijn in dit artikel geplaatst, heel veel dank aan deze mensen die gehoor hebben gegeven aan mijn oproep.¹

De Historische Vereniging Hoogkerk heeft enkele adresboeken in haar bezit. Na het schrijven van dit artikel vernam ik pas dat ook het RHC Groninger Archieven in het bezit is van enkele adresboeken.² Het is mij echter (nog) niet bekend in welk jaar kapperszaken zijn begonnen en geëindigd in Hoogkerk.

Enkele kappers van Hoogkerk

Vroeger werd er niet alleen geknipt en geschoren in de kapsalons; ze dienden bovendien als ontmoetingsplaats waar plaatselijk nieuws kon worden uitgewisseld. Als de kapper/kapster zowel heren als dames knipten, dan waren de ruimtes verdeeld in heren- en damesruimten. De woensdagmiddag was voor de kinderen. De zaterdag waren de scheerdagen die onder andere bij Siertsema om zes uur 's ochtends begon en doorging tot laat in de nacht, want alle winkeliers kwamen na winkelsluiting (destijds 22.00 uur!) nog langs (zie ook voetnoot 5).

Meestal ging je zonder afspraak naar de kapper. Was het er druk, dan ging je rechtsomkeert of je bleef juist zitten om de roddels aan te kunnen horen (zonder nieuwsgierig te lijken ...). Zelfs kapperszaken die naast elkaar staan, hebben een bestaan gehad. De adresboeken melden: Siertsema Hoendiep 116 (216) en Salomons Hoendiep 117 (217). Behalve de kapsalons waar geknipt

Oude attributen, te zien bij salon Dries, Nieuwe Ebbingestraat in Groningen, 2015

en/of geschoren werd, verkochten de kappers ook andere producten zoals kruidenierswaren, hengelsportartikelen en tabaksartikelen.

Gaat u er maar even voor zitten, de onderstaande anekdotes nemen u mee terug naar de tijd ...

Kapper Mulder³

“Mulder sr. noemden we geen kapper maar barbier,” vertelt Henk Wegman. Samen met Jan Udema haalt hij herinneringen op. “Mulder sr. had namelijk een kroeg annex kruidenierswinkel en scheersalon of misschien was het wel andersom, gevestigd Hoendiep 113 (213). We waren jongens van een jaar of dertien, zo'n 65 jaar geleden, dat we ons lieten knippen door Jan Mulder. Het bijzondere hiervan was dat iedereen na het knippen een “groentje” kreeg. Een groentje was een likeurtje en je kunt je voorstellen dat we ons behoorlijk volwassen voelden. Je hoorde dan bij de “grote mensen”. Zijn zoon Piet had naast het hoekpand een kruidenierszaak.”

Beide Mulders worden alleen in het adresboek 1962 genoemd.

Kapper Roorda³

Piet Roorda had zijn pand aan het Hoendiep 111 (211), naast het voormalige gemeentehuis. Een veelzijdige man; hij had niet alleen een winkel met kantoorbenodigdheden, boeken en tabakswaren maar hij was ook kapper. Daarnaast was hij ook nog imker (zie *ODHjuli 2010*). In het adresboek 1965 wordt Piet Roorda niet meer genoemd.

Kapper Lijnema³

Johan Lijnema had eerst een kapsalon op de hoek Verbindingsstraat/Zuiderweg. Toen hij verhuisde naar Hoendiep 116 (216), kwam er in het leeggekomen pand een supermarkt, de Coöperatiewinkel van Bats, daarna apotheek Bakker en nu staat er rijwielzaak Hamstra.

In 1946 heeft Lijnema zijn kapsalon/hengelsportzaak verkocht aan Arie Siertsema maar sprong nog menige keren bij als het heel druk werd bij Siertsema. Vooral de zaterdag was het een komen en gaan van mannen die zich lieten scheren.

Kapster Klaassen

“Aan de Zuidersingel 27 had Miekie een kapsalon bij haar ouders op een slaapkamer op de bovenverdieping,” schrijft Tiny Berends-Veenstra. Omdat wij ook in de Zuidersingel woonden, ging ik als klein meisje daar alleen heen. Om mijn haar te laten knippen, maar ik mocht soms ook permanentrollers op kleur uitzoeken. Alle diktes hadden hun eigen kleur.

Tiny weet verder niets over die periode te vertellen maar ze kan zich herinneren dat er een paar dames

steeds zaten te “zeuren” dat al mijn mooie krullen er afgeknipt werden. “Ik begon prompt te huilen, ondanks dat het me helemaal niks kon schelen want ik wist heus wel dat de krullen weer eraan zouden groeien ...”

Rika Punter en Christien Veldman waren in dienst bij Miekie Klaasen. “Het was 1961 dat ik bij haar kwam te werken aan de Zuiderweg 21 (waar AH staat),” vertelt Rika Punter. “Miekie nam de oudere klanten onder haar hoede en wij de dames. Veel kan ik me niet herinneren.

Interieur van kapsalon M.K.E. (Miekie) Klaasen aan de Zuiderweg 21, aanwinstnr. 2005-42-16, foto z.j.

Wel dat ik het permanenten zo eng vond. De metalen krulspelden zaten aan draden vast die elk apart verbonden waren met draden die aan een vierkant apparaat op een stander hingen. Eigenlijk zaten de dames onder stroom, vond ik. Het was in het begin “roeien met de riemen die je hebt”. Er was nog geen waterafvoer bij de wastafel. We hadden een emmer eronder staan. Als het haar van de klanten gewassen werd, moesten wij dus altijd die emmer in de gaten houden. Een heel enkele keer vergat ik dat en liep de emmer over.” Rika vindt het spijtig dat ze niet meer weet maar ze heeft warme herinneringen aan Miekie. “Zij was een lief mens.”

Dameskapsalon Klaasen is in 1967 verhuisd naar de Middenweg 3. In het adresboek 1970 is zij kapster aan de Zuidersingel 27, een jaar later wordt vermeld “zonder beroep”.

Kapper Siertsema

Kapper Arie Siertsema, gevestigd aan het Hoendiep 116 (216), een paar panden verderop vanaf hoek Hoendiep/Kerkstraat, heeft 66 jaar (!) hier zijn bedrijf gehad. Als 15-jarige kwam hij in dienst bij Lijnema. In 1946 nam hij de kapsalon van Lijnema over. Een

jaar later trouwde Arie met Neel Kooistra. Een van hun vier zonen is ook kapper geworden. Pas op 80-jarige leeftijd is Siertsema gestopt met zijn bedrijf.⁴

Henk Wegman herinnert zich dat er ook hengelsportartikelen werden verkocht. “Ik zat in de stoel om geknipt te worden maar als er een klant de winkel binnenkwam, staakte het knippen. Wilde de klant een vishengel kopen en vroeg hij om uitleg, dan kon het in mijn beleving wel een half uur duren. De klant werd prima geholpen, maar ik zat in de kappersstoel, gedrapeerd met zo’n cape en de voeten bengelend in de loze ruimte vanwege de hoge stoel, speciaal voor kinderen gemaakt.”

Germ Middel kan zich een anekdote uit 1962/1963 herinneren. Eén keer jaar ging de visclub, ontstaan door mannen van de voetbal- en supportersvereniging VVH, uit vissen. “Ook herenkapper Arie Siertsema was lid van deze voetbalvereniging en visclub. Arie stond bekend om zijn grappen; het werd tijd – zo vonden de andere mannen – dat Arie een keer voor de gek werd gehouden.

Op een zaterdag was er weer een viswedstrijd. Na afloop gingen de mannen zoals altijd naar café Reijer (nu locatie makelaar Schokker, hoek Hoendiep/Kerkstraat). Om een winnaar aan te wijzen moest de vis worden bekeken en gewogen.”

Even ervoor ging Germ Middel – in overleg met voorzitter brugwachter Geert van Steenwijk – naar viswinkel Bolt aan de Zuiderweg om er een bokking te kopen, die hij stiekem in de tas van Arie stopte. De voorzitter sprak daarop iedereen streng toe. “Ik heb gehoord dat er ook ander vis is gevangen dan is toegestaan. Ik wil dat alle tassen worden gecontroleerd.” Tot verbazing van Arie Siertsema werd er uit zijn vistas een bokking gehaald; hoe was dat mogelijk? Grote hilariteit was het gevolg, iedereen lachte nu een keer om Arie in plaats van andersom.

Maar Arie was niet voor één gat te vangen. De twee “daders” zou hij wel krijgen. Bij Germ veegde Arie alle haartjes achter in diens shirt, toen hij zijn haren bij Siertsema liet knippen.

“Dat overkwam mij een paar keer,” herinnert hij zich. “Voorzitter Geert van Steenwijk moest ook worden teruggepakt.

Toen die in de kappersstoel zat, riep Arie zijn vrouw. Zij wist wat haar te doen stond. Stiekem nam zij Geerts jas mee naar boven, waar het kappersgezin woonde, en stopte een vissenkop in zijn jaszak. Geert ging echter twee weken op vakantie.

De bewuste jas bleef echter in huis hangen, met nog steeds de vissenkop in de zak. Wat zal het huis van Van Steenwijk hebben gestonken!”

Kapper Boersma

Jan Boersma begon in een gedeelte van het pand van sigarenmagazijn Amsing (tevens bibliotheek) op de hoek Zuiderweg/Middenweg (nu tabakszaak Hindriks). Eerder was hier gevestigd sigarenmagazijn/kapper Ritsma (zie foto), die later zijn bedrijf verplaatste naar de Zuiderweg, rechts naast de R.K.-kapel. Boersma begon in het pand van Amsing toen de bibliotheek werd gesloten. Gerry Bijnsma, nu woonachtig in Grimsby in Canada, schrijft: “Als klein kereltje, direct na WOII, werd mijn melkboerenhondenhaar door kapper Boersma aan de Zuiderweg geknipt. Dat moest met een handknipper gebeuren want ik was doodsbang voor de ‘vliegmachineknipper’.”

Hoek Zuiderweg/Schoolstraat (nu Middenweg): rechts sigarenmagazijn/kapper Ritsma, links “warenhuis” van Postema; foto: www.beeldbankgroningen.nl, nr. 22535, 1931

In de maand augustus van 1957 verhuisde hij naar de Zuiderweg 29 (nu pand van makelaar). Hij had een winkel met een zijingang voor de salon. Velen vertellen over Jan dat hij goed knipte maar wel langzaam. Natuurlijk werden alle dorpsnieuwttjes uitgebreid besproken. Iedereen vond het er altijd wel heel gezellig. De klant bleef er vaak zitten, nadat hij was geknipt, al was dat niet alleen voor de gezelligheid. Er kon dan ook niet over hem worden gesproken ... T. de Vries heeft ook een herinnering. “Het was in de herfst van 1965. Kapper Jan Boersma had zijn zaak links van de inrit naar de Suikerfabriek. Circa kwart over vijf ’s middags stapte ik in de zaak van Jan binnen.

Er waren twee personen voor mij. Op mijn vraag of ik nog geknipt kon worden, was het antwoord “ja”. Tegen zes uur was ik nog niet aan de beurt. Jan kwam met het voorstel om anderdaags rond acht uur aanwezig te zijn. Toen ik de volgende morgen kwam, zat de deur nog op slot. Uiteindelijk deed Jan in zijn ochtendjas de deur open. Hij moest zich nog aankleden en de potkachel met houtjes opstoken.

Daarna ben ik uiteindelijk geknipt met de nodige vertraging. Ik was er niet zo blij mee.”

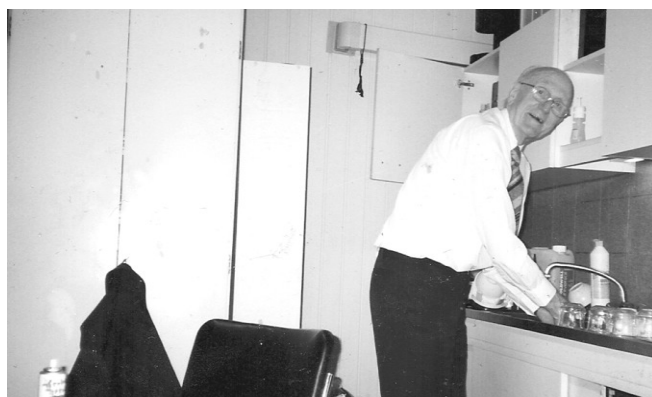
Kapper Salomons

Drie generaties kapper Salomons. Jan begon in 1963 een dames- en herenkapsalon aan het Hoendiep 117/217 (later elektronicazaak Rutil waar Van Til ook wasmachines verhuurde en verkocht en daarna de, nu opgeheven, drankenshop Square). De kapsalon heet Artistiek. Opa Jan hield op 56-jarige leeftijd ermee

Kapsalon Artistiek van de familie Salomons tot 1986 aan het Hoendiep 217, foto z.j.

op, zijn zoon Bert nam de kappersschaar over en verhuisde in 1986 naar de Reddingiusweg in Plan Zuid. Kleinzoon Erwin runt nu de zaak. “Jan Salomons startte eind jaren ’40 van de vorige eeuw zijn eigen kapperszaak aan de Korreweg in Groningen. In de avonduren gaf opa les aan toekomstige kappers. De liefde voor het vak zit beslist in onze genen.”

Geen haarborstel maar afwasborstel, de 75-jarige Jan Salomons achter in de kapperszaak aan de Reddingiusweg; foto z.j.

Kapper Imbos

In een houten keetje achter zijn ouderlijk huis in de Zuidersingel knipte Kasper Imbos. Reeds in de jaren '50 van de vorige eeuw kon je je daar laten knippen en scheren. Hij trouwde en verhuisde naar de Zuider-singel nr. 2 waar hij zijn bedrijf voortzette. Tot aan zijn dood was hij in Hoogkerk beter bekend als Kap-pie Imbos.

Kapper Medema

Over deze kapper kwam de reactie binnen, dat Me-dema met de tang knipte. Wat wordt hiermee be-doeld? De dames- en herenkapsalon van Albert Me-dema stond eerst aan de Zuiderweg (nu AH), naast de manufacturenwinkel Flik. Daarna verplaatste deze kapsalon zich naar de Zuiderweg 58 (hoek Zuider-weg/Zuidersingel). Medema verkocht ook tabakswa-ren en snoep. Kinderen waren wat bang voor hem. Kwamen zij bij hem achter in de tuin (wat natuurlijk ook niet mocht), dan sloot hij ze op in zijn schuur. Maar de kinderen van toen herinneren zich ook het lekkere snoep dat zij kochten als zij naar school gin-gen. “Voordat ik mijn huiswerk maakte, liep ik eerst naar Medema om voor een paar dubbeltjes snoep bij hem te kopen,” reageert Henrietta Poortinga-IJszenga, “als kind werd ik er geknipt; zijn vaste grap was dat hij mijn oor eraf zou knippen ...”

Zijn adres in het adresboek 1962 is Zuiderweg 58 (hoek Zuiderweg/Zuidersingel). Maar in het adres-boek 1971 (en wellicht ook eerder) staan op dit adres twee kapperszaken Medema: herenkapper Albert Me-dema en zijn zoon dameskapper Henk Medema. Al-berts vrouw (en Henks moeder) en de kapster Dini(e) Veen hielpen mee in de zaak.

Kapper Zijlstra

In het adresboek 1971 staat dat A. Zijlstra kapper is, gevestigd Hoendiep 154, maar in adresboek 1970 woont daar B. Zijlstra. Verdere gegevens ontbreken.

Kapper De Wind⁵

“Ik werd zo'n zestig jaar geleden door mijn ouders met de woorden ‘je loopt met de kapper z'n centen in de buutse’ naar Jan de Wind verwezen. Deze woonde in het laatste huis (gerekend vanaf Vierverlaten) van de rij Van der Helmhuisjes aan het Hoendiep tegen-over de suikerfabriek,” schrijft Gerhard Jansema.

“De heer De Wind was eigenlijk rietdekker van be-roep maar wat is het verschil tussen bewerking van hoofdhaar en de kap van een hooischaar ... en dus knipte en schoor hij in de avonduren menigeen in de keuken. Wie de volgende zin “De knappe kapper

knipt knap maar de knappe knecht van de knappe kapper knipt nog knapper dan de knappe kapper knipt” in één keer snel en zonder fout uitsprak, verdiende een gratis knipbeurt.

Dat lukte niet snel en dus knipte hij mijn melkboe-renhondenhaar sluik naar links of rechts, dit naar keu-ze. Verder schoor hij de zij- en achterkant hoog op, model oorlogskapsel. Na de ‘kaalpluk’ spoot hij met een soort DDT-flitsspuit er een beetje ‘lekker roek’ op. Daarna ruimde vrouw De Wind de geofferde lok-ken van de kokosmat en dat alles voor ongeveer een kwartje.”

*Tegel oprichting
barbier- en kappers-
bond, te zien bij
salon Dries, Nieuwe
Ebbingestraat in
Groningen, 2015*

Slot

Het is een streven van elke auteur ervoor te zorgen dat alle gegevens, bijvoorbeeld jaartallen en namen, correct worden vermeld. Dat lukt niet altijd. In de ODH juli 2015, waarin werd gevraagd naar kappers-verhalen, zouden de jaartallen 1940/1950 mogelijk moeten veranderen in 1955/1965. Graag een reactie als u wel de exacte jaartallen weet.

Er zullen in dit artikel lang niet alle namen van kap-pers en kapsters met een winkel of aan huis genoemd zijn, dit is uiteraard zonder enige opzet gedaan. Het is aan u om de lijst met namen aan te vullen, zelfs met namen van kapperszaken die tot vandaag de dag in bedrijf zijn, het liefst met jaartallen en locaties.⁶

Voetnoten

¹ Nogmaals mijn dank aan allen – genoemd en niet genoemd – die op welke wijze dan ook hebben meegewerkt aan dit artikel.

² De HVH heeft adresboeken 1962, 1965-1968, 1970, 1971; het RHC Groninger Archieven heeft adresboeken 1949, 1953, 1955, 1957, 1963, 1964, 1966, 1967, 1970.

³ Mulder, Roorda en Lijnema worden in de adresboeken die HVH heeft, niet als kapper genoemd.

⁴ *Nieuwsblad van het Noorden*, 31 maart 2000, blz.13.

⁵ Er is geen kapper J. de Wind, Hoendiep 160 (na 1969 nr. 260, in 1970 nr. 261a) in de adresboeken; zijn beroep is in het adres-boek 1962 fabrieksarbeider en in het adresboek 1967 staat be-tonwerker. Wordt hier dezelfde persoon genoemd?

⁶ Reacties sturen naar hvhoogkerk@hotmail.com of Gabriël-straat 32 of 0646541142.